

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Корнійчук Софія

студентка 4 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України (м. Київ)

Вплив війни на природу: правові проблеми*

Війна в Україні, починаючи з конфлікту на сході країни у 2014 році, мала серйозні соціальні, економічні, політичні, а також екологічні наслідки для України та її населення. Українська природа є ще однією жертвою російської агресії. Досі злочини проти довкілля, пов'язані з війною, не розглядались в

* Наукова керівниця – професорка кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В.З.Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України Людмила Міхневич

національних чи міжнародних судах. Україні випав історичний шанс це змінити та активувати не активовані досі норми міжнародного права [7].

Війна вплинула на кожний компонент довкілля – тваринний і рослинний світ, воду, повітря, ґрунт.

Забруднення повітря: постійні обстріли, вибухи та бомбардування призводять до викиду великої кількості токсичних речовин у навколишнє природне середовище. Під час детонації ракет та снарядів утворюється низка хімічних сполук – чадний газ, бурий газ, діоксид азоту, формальдегід тощо. Це має безпосередній вплив на забруднення повітря і негативний вплив на здоров'я людей та екосистеми.

Забруднення водних джерел: вплив війни на водні ресурси проникає в усі сектори економіки та вже давно перетнув національні кордони. Водозабір в Україні скоротився, а скиди забруднених зворотних вод зросли. Повномасштабне вторгнення та військові дії додатково принесли значний негативний вплив та суттєво погіршили ситуацію. Забруднення водних джерел може призвести до загибелі морських і річкових організмів та забруднення питної води, що може призвести до серйозних проблем здоров'я населення.

Навмисний підрив російськими військовими греблі Каховської ГЕС у ніч проти 6 червня 2023 року став найбільшою техногенною катастрофою за останнє десятиліття. Офіс Генерального прокурора відкрив кримінальне провадження за ознаками злочину, передбаченого ст. 441 КК України за фактом екоциду, до якого призвів підрив дамби Каховської ГЕС [1; 4].

Руйнування ґрунту: розриви мін, вибухи та важка військова техніка призвели до руйнування ґрунту та його забруднення важкими металами, що впливає на сільське господарство. Це робить ґрунт небезпечним, а в деяких випадках – непридатним для подальшого сільськогосподарського використання.

Ще однією серйозною екологічною проблемою в Україні під час війни стало знищення лісів і місць проживання диких тварин. Постійні бомбардування та обстріли лісів завдали значної шкоди екосистемі, і багато видів рослин і тварин були змушені покинути свої домівки. Також, під час воєнних конфліктів дерева часто використовуються для будівництва, опалення та військових потреб. Це призводить до масової вирубки лісів, що має серйозні наслідки для клімату.

Руйнування природних резерватів: воєнні дії призводять до руйнування та пошкодження природних резерватів та національних парків. Це може призвести до втрати біорізноманітності та знищення природних середовищ, що є домівками для численних видів рослин і тварин. Під окупацією наразі залишаються 8 заповідників (Асканія-Нова, Чорноморський біосферний заповідник, Український степовий, Михайлівська цілина, Луганський, Єланецький степ, Опуцький, Кам'яні могили) та 10 національних природних парків (Джарилгацький, Олешківські піски, Кам'янська Січ, Приазовський, Двурічанський, Святі гори, Азово-Сиваський, Меотида, Деснянсько-Старогутський, Мезинський, Гетьманський, Залісся). Становище

заповідників та національних парків на тимчасово окупованій території є найгіршим за весь час їхнього існування [5].

Такі дії окупантів мають одержати кваліфікацію екоциду на міжнародному рівні. Додатковий протокол до Женевських конвенцій 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), Римський Статут та Конвенція ООН Про заборону військового або іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище – ці міжнародні договори складають міжнародно-правову базу щодо злочинів проти довкілля [2; 3; 6]. При цьому, Римський статут, на підставі якого діє Міжнародний кримінальний суд, у статті 8 «Воєнні злочини» прямо забороняє умисне вчинення нападу, який призведе до масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу[6; 7].

Україна наразі активно працює над консолідацією світової спільноти, аби Росія відповіла за знищення нашої природи, за екоцид. Вже працює новостворена Міжнародна робоча група щодо екологічних наслідків війни [1]. Справ, які Офіс Генпрокурора наразі розслідує як воєнні злочини проти довкілля, понад 265. Із них 14 кваліфікують саме як екоцид (ст. 441 Кримінального кодексу)[4]. Міндовкілля затвердило спеціальний порядок визначення шкоди та збитків для природно-заповідного фонду, відповідно до якого будуть визначені цифри після війни. Зрештою, ця оцінка допоможе заповідним установам отримати контрибуції та організувати відновлення природи [1].

Війна наразі перешкоджає зусиллям, спрямованим на збір доказів і документування злочинів. Відсутність безпеки ускладнила доступ до деяких об'єктів і територій, а робота слідчих та залучених експертів часто ускладнена через обстріли та мінування. Так само ускладнена робота щодо оцінки наслідків.

Незважаючи на виклики, докладаються зусилля щодо покарання РФ, як держави, отримання компенсацій та притягнення до відповідальності всіх причетних до злочинів, і важливо, щоб міжнародна спільнота продовжувала підтримувати ці зусилля задля забезпечення сталого майбутнього для країни та її народу.

Поняття злочину проти довкілля внаслідок військового конфлікту в міжнародному праві вже є, але наразі відсутня практика застосування цих норм у масштабах міжнародного права, і задача України – перевести його зі статусу декларації в реальну судову практику.

Література

1. Довкілля – мовчазна жертва війни: як російська армія вчиняє екологічні злочини й порушує права людини: веб-сайт. URL: https://lb.ua/blog/dmytro_lubinetz/581276_dovkillya_movchazna_zhertva_viyni_yak.html (дата звернення 11.11.2023).

2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів

(Протокол I), від 8 червня 1977 року: чинне законодавство станом на 15.06.2004 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення 11.11.2023).

3. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію від 10.10.1980: чинне законодавство станом на 15.06.2004 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text (дата звернення 11.11.2023).

4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 №2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 11.11.2023).

5. Природно-заповідний фонд України в умовах війни: веб-сайт. URL: <https://nenc.gov.ua/?p=42530> (дата звернення 11.11.2023).

6. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду від 17.07.1998: чинне законодавство станом на 01.07.2022 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення 11.11.2023).

7. Створити прецедент: Україна першою у світі розслідує воєнні злочини проти довілля: веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/945034.html> (дата звернення 11.11.2023).